

شورای سیاستگذاری حوزه‌های علمیه خاوران

مرکز مدیریت حوزه علمیه خاوران

معاونت پژوهش

استان تهران شهر تهران مدرسه علمیه تخصصی امام حسن مجتبی علیه السلام

عنوان

نقش طلبه تراز قرآن و عترت در امیدآفرینی در بین قشر جوان با تاکید بر اندیشه‌های رهبری

استاد راهنما

سرکار خانم دکتر شهیدی فر

استاد داور

حجت الاسلام و المسلمین جناب آقای توپسرکانی

نگارنده

مرضیه جهان شاهلی

تاریخ تدوین

۱۴۰۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَا يَبْلُغُ مِدْحَتَهُ الْقَائِلُونَ وَلَا يُحْصَى نِعْمَاهُ الْعَادُّونَ وَلَا يُودَى حَقُّهُ الْمُجْتَهِدُونَ الَّذِي لَا يُدْرِكُهُ بَعْدُ الْهَمَمُ وَلَا يَنَالُهُ غَوْصُ الْفِطَنِ الَّذِي لَيْسَ لِصِفَتِهِ حَدٌّ مَحْدُودٌ وَلَا نَعْتُ مَوْجُودٌ وَلَا وَقْتُ مَعْدُودٌ وَلَا أَجَلٌ مَمْدُودٌ فَطَرَ الْخَلَائِقَ بِقُدْرَتِهِ وَنَشَرَ الرِّيحَ بِرَحْمَتِهِ وَتَدَبَّاهُ الصُّخُورَ مِيدَانِ أَرْضِهِ أَوَّلَ الدِّينِ مَعْرِفَتُهُ وَكَمَالُ مَعْرِفَتِهِ التَّصَدِيقُ بِهِ وَكَمَالُ التَّصَدِيقِ بِهِ تَوْحِيدُهُ وَكَمَالُ تَوْحِيدِهِ الْإِخْلَاصُ لَهُ وَكَمَالُ الْإِخْلَاصِ لَهُ نَفَى الصِّفَاتِ عَنْهُ لِشَهَادَةِ كُلِّ صِفَةٍ أَنَّهَا غَيْرُ الْمَوْصُوفِ وَشَهَادَةِ كُلِّ مَوْصُوفٍ أَنَّهُ غَيْرُ الصِّفَةِ، فَمَنْ وَصَفَ اللَّهَ سُبْحَانَهُ فَقَدْ قَرَنَهُ وَمَنْ قَرَنَهُ فَقَدْ ثَنَاهُ وَمَنْ ثَنَاهُ فَقَدْ جَزَّاهُ؛ سپاس خداوندی را که سخنوران از ستودن او عاجزند، و حسابگران از شمارش نعمت‌های او ناتوان، و تلاشگران از ادای حق او درمانده‌اند، خدایی که افکار ژرف اندیش، ذات او را درک نمی‌کنند، و دست غواصان دریای علوم به او نخواهد رسید. پروردگاری که برای صفات او حدّ و مرزی وجود ندارد، و تعریف کاملی نمی‌توان یافت، و برای خدا وقتی معین، و سر آمدی مشخص نمی‌توان تعیین کرد. مخلوقات را با قدرت خود آفرید، و با رحمت خود بادهای را به حرکت در آورد، و به وسیله کوه‌ها اضطراب و لرزش زمین را به آرامش تبدیل کرد. سر آغاز دین، خداشناسی است، و کمال شناخت خدا، باور داشتن، او، و کمال باور داشتن خدا، شهادت به یگانگی اوست، و کمال توحید (شهادت بر یگانگی خدا) اخلاص، و کمال اخلاص، خدا را از صفات مخلوقات جدا کردن است؛ زیرا هر صفتی نشان می‌دهد که غیر از موصوف، و هر موصوفی گواهی می‌دهد که غیر از صفت است، پس کسی که خدا را با صفت مخلوقات تعریف کند، او را به چیزی نزدیک کرده، و با نزدیک کردن خدا به چیزی، دو خدا مطرح شده، و با طرح شدن دو خدا، اجزایی برای او تصوّر نموده است».

(سید رضی، نهج البلاغه، خطبه آفرینش)

اثر معنوی پژوهش پیش رو متواضعانه تقدیم می‌گردد، به حضرات امامین انقلاب اسلامی، و تمامی روحانیون و طلاب تراز قرآن و عترت، به خصوص شهدای روحانی. این متن، به نیابت از امام راحل به ایشان تقدیم می‌شود:

صلوات و سلام خدا و رسول خدا بر ارواح طیبه شهیدان، خصوصاً شهدای عزیز حوزه‌ها و روحانیت. درود بر حاملان امانت وحی و رسالت؛ پاسداران شهیدی که ارکان عظمت و افتخار انقلاب اسلامی را بر دوش تعهد سرخ و خونین خویش حمل نموده‌اند. سلام بر حماسه سازان همیشه جاوید روحانیت که رساله علمیه و عملیه خود را به دم شهادت و مُرگب خون نوشته‌اند، و بر منبر هدایت و وعظ و خطابه ناس از شمع حیات شان گوهر شب چراغ ساخته‌اند. افتخار و آفرین بر شهدای حوزه و روحانیت که در هنگامه نبرد، رشته تعلقات درس و بحث و مدرسه را بریدند، و عقال تمنیات دنیا را از پای حقیقت علم برگرفتند و سبک بالان به میهمانی عرشیان رفتند، و در مجمع ملکوتیان شعر حضور سرودند. سلام بر آنان که تا کشف حقیقت تفقه به پیش تاختند، و برای قوم و ملت خود منذران صادقی شدند که بند بند حدیث صداقت شان را قطرات خون و قطعات پاره پاره پیکرشان گواهی کرده است، و حقاً از روحانیت راستین اسلام و تشیع جز این انتظاری نمی‌رود که در دعوت به حق و راه خونین مبارزه مردم، خود اولین قربانی‌ها را بدهد و مهر ختام دفترش شهادت باشد. آنان که حلقه ذکر عارفان و دعای سحر مناجاتیان حوزه‌ها و روحانیت را درک کرده‌اند، در جلسه حضورشان آرزویی جز شهادت ندیده‌اند، و آنان از عطایای حضرت حق در میهمانی خلوص و تقرب، جز عطیه شهادت نخواسته‌اند... (سید روح الله الموسوی الخمینی (ره)، صحیفه نور؛ فرازهایی از منشور روحانیت، ج ۲۱، ۱۳۶۷ ش، ص ۸۸).

تقدیر و تشکر

صمیمانه و خالصانه مراتب تقدیر و تشکر خویش را از تمام عزیزان و سروران گرامی ام که مرا در تهیه این اثر مورد لطف و عنایت خود قرار دادند، به ویژه از راهنمایی‌های بی‌دریغ و دلسوزانه استاد ارجمندم سرکار خانم دکتر شهیدی فر و مسئولین محترم حوزه، به ویژه معاونت پژوهش گرامی سرکار خانم نعمتی، اعلام داشته و برای آن بزرگواران آرزوی عافیت و عاقبت به خیری و رضوان الهی دارم.

٥٨. _____ ، تهذيب الاحكام، تهران: دار الكتب الاسلاميه، ١٣٦٥ش، ج ٨.
٥٩. ابن شعبه حرّانى، حسن، تحف العقول، قم: موسسه النشر الاسلامى، بى تا.
٦٠. ابن عبدالله عسكرى، حسن، الفروق اللغويه، بيروت: دار العلم و الثقافه، ١٩٩٨م.
٦١. ابن على، محمد صدوق، الامالى، تهران: كتابچى، ١٣٧٦ش.
٦٢. _____ ، الخصال، تهران: كتابچى، ١٣٧٧ش.
٦٣. _____ ، كمال الدين و تمام النعمه، تهران: دار الكتب الاسلاميه، ١٣٩٥ش، ج ١.
٦٤. _____ ، علل الشرايع، نجف: المكتبه الحيدريه، ١٣٨٥ق، ج ٢.
٦٥. _____ ، من لا يحضره الفقيه، قم: موسسه النشر الاسلامى، ١٤٠٤ق، ج ٤.
٦٦. ابن عيسى ورام، مسعود، تنبيه الخواطر و نزهه النواظر، بيروت: مكتبه الفقيه، بى تا.
٦٧. ابن محمد بن اثير، مبارك، النهايه فى غريب الحديث و الاثر، قم: اسماعيليان، ١٣٦٧ش، ج ٣.
٦٨. ابن محمد حلى، احمد، عُده الداعى و نجاح الساعى، قم: دار الكتاب الاسلامى، ١٤٠٧ق، ج ١.
٦٩. ابن محمد لىثى واسطى، على، عيون الحكم و المواعظ، قم: دار الحديث، ١٣٧٦ش.
٧٠. ابن محمد، محمد مفيد، الامالى، قم: موسسه النشر الاسلامى، ١٤٠٣ق، ج ١.
٧١. ابن محمد تقى، حسين نورى، مستدرک الوسائل، بيروت: موسسه آل البيت عليهم السلام، ١٤٠٨ق، ج ١١.
٧٢. ابن منظور، محمد، لسان العرب، بيروت: دار الفكر، بى تا، ج ٣.
٧٣. ابن يعقوب كلينى، محمد، اصول الكافى، تهران: دار الكتب الاسلاميه، ١٤٠٧ق، ج ٢.
٧٤. _____ ، فروع الكافى، بيروت: دار الاضواء، ١٤٠٥ق، ج ٨.
٧٥. تميمى آمدى، عبد الواحد، غُرر الحِكم و دُرر الكَلِم، قم: دار الكتاب الاسلامى، ١٤١٠ق.
٧٦. تهانوى، محمد على، كشاف اصطلاحات الفنون، بيروت: ناشرون، ١٩٩٦م، ج ١.

۷۷. درایتی، محمد رضا، نمایه نامه موضوعی صحیفه سجاده جامع، تهران: ایرانداک، ۱۳۷۷ش.

۷۸. راغب اصفهانی، حسین، مفردات قرآن، بیروت: دار الشامیه، ۱۴۱۲ق.

۷۹. زبیدی، مرتضی، تاج العروس، بیروت: دار الفکر، ۱۴۱۴ق، ج ۲۴.

۸۰. زمخشری، محمود، تفسیر کشاف، بیروت: دار الکتب العربی، ۱۴۰۷ق، ج ۱.

۸۱. طباطبائی، سید محمد حسین، المیزان فی تفسیر القرآن، تهران: دارالکتب الاسلامیه، بی تا، ج ۲.

۸۲. طباطبائی حکیم، سید محمد تقی، الاصول العامه للفقہ المقارن، قم: مجمع جهانی اهل بیت، ۱۴۱۸ق.

۸۳. طریحی، فخر الدین، مجمع البحرین، تهران: المکتبه المرتضویه، ۱۳۷۵ش، ج ۲.

۸۴. فیض کاشانی، محمد، المحجّه البیضاء، قم: موسسه النشر الاسلامی، ۱۴۱۷ق، ج ۷.

۸۵. قمی، عباس، سفینه البحار، مشهد: آستان قدس رضوی، بنیاد پژوهش های اسلامی، ۱۳۸۸ش، ج ۲.

۸۶. مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، بیروت: دار الفکر، ۱۴۲۸ق، ج ۴۴.

۸۷. مصطفوی، حسن، التحقیق فی کلمات القرآن الکریم، تهران: علمی - فرهنگی، ۱۳۸۱ش، ج ۴.

ج. مقالات:

۸۸. مجیدی، هادی، «تکلیف گرایی از دیدگاه امام خمینی (ره)»، روزنامه کیهان، ۱۳۹۶/۳/۱۲ش.

د. نرم افزارها:

۸۹. سایت خامنه‌ای:

* بیانات رهبر انقلاب درباره توطئه تبلیغاتی دشمنان، ۱۴۰۱/۲/۶ش.

* بیانات در دیدار سفرا و رؤسای نمایندگی های سیاسی ایران در خارج از کشور،
۱۳۹۰/۱۰/۷ ش.

* بیانات در دیدار با مردم اصفهان، ۱۴۰۱/۸/۲۸ ش.

* بیانات در دیدار با جوانان طلبه حوزه های علمیه استان تهران، ۱۳۹۶/۶/۶ ش.

* بیانات در اولین جلسه درس خارج فقه در سال تحصیلی جدید، ۱۳۹۵/۶/۱۶ ش.

* بیانات به مناسبت دیدار با علماء و روحانیون خراسان شمالی، ۱۳۹۱/۷/۱۹ ش.

* بیانات در مراسم فارغ التحصیلی دانش آموختگان ارتش، ۱۳۸۹/۸/۱۹ ش.

* بیانات در جمع کثیری از آزادگان، ۱۳۶۹/۶/۲۶ ش.

* بیانات در دیدار مردم قم، ۱۳۹۲/۱۰/۱۹ ش.

* بیانات در دیدار با اساتید، فضلا و طلاب حوزه علمیه قم در مدرسه فیضیه، ۱۳۷۹/۷/۱۴ ش.

* بیانات در اجلاس جهانی علما و بیداری اسلامی، ۱۳۹۲/۲/۹ ش.

* بیانات در خطبه های نماز جمعه تهران، ۱۳۹۰/۱۱/۱۴ ش.

* بیانات در خطبه های نماز جمعه تهران، ۱۳۸۷/۶/۲۹ ش.

* بیانات در جمع مردم استان کردستان، ۱۳۸۸/۲/۲۲ ش.

* بیانات در دیدار با جوانان و فرهنگیان در مصلاي رشت، ۱۳۸۰/۲/۱۲ ش.

* بیانات در دیدار جوانان استان اصفهان، ۱۳۸۰/۸/۱۲ ش.

* بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم در سالروز میلاد حضرت علی علیه السلام، ۱۳۸۷/۴/۲۶ ش.

* بیانات در دیدار با جوانان در مصلای بزرگ تهران، ۱۳۷۹/۲/۱ ش.

* بیانات در دیدار مسئولان نظام و سفرای کشورهای اسلامی، ۱۳۹۵/۲/۱۶ ش.

* بیانات جمع اساتید و طلاب حوزه علمیه مشهد، ۱۳۶۵/۱/۴ ش.

* بیانات در مراسم عمامه گذاری در مسجد مجد، ۱۳۶۷/۱۲/۵ ش.

* بیانات در جمع علماء و روحانیون بیرجند، ۱۳۶۶/۱/۳ ش.

* بیانات در دیدار با روحانیون و وعاظ در آستانه ماه مبارک رمضان، ۱۳۶۹/۱۲/۲۳ ش.

* بیانات در جمع علماء و روحانیون نیشابور، ۱۳۶۵/۴/۲۹ ش.

* بیانات در مراسم بیست و ششمین سالگرد رحلت امام خمینی (ره)، ۱۳۹۴/۳/۱۴ ش.

* بیانات در دیدار اعضای مجمع نمایندگان طلاب و فضالای حوزه علمیه قم، ۱۳۶۸/۹/۷ ش.

* بیانات در دیدار جمعی از روحانیون استان همدان، ۱۳۸۳/۴/۱۵ ش.

* بیانات در دیدار با مبلغین و طلاب حوزه های علمیه سراسر کشور، ۱۴۰۲/۴/۲۱ ش.

۹۰. سایت هفته نامه خط حزب الله، «بن بست غربگرایی»، برگرفته از بیانات رهبری، ۱۳۹۶/۷/۲۶ ش.

۹۱. سایت خبرگزاری رسمی حوزه، «ویژگی های طلبه تراز انقلاب اسلامی از دیدگاه رهبری»، حجت الاسلام حمید زاده، ۱۴۰۳/۵/۱۸ ش.

۹۲. پایگاه اطلاع رسانی حوزه، «تعامل بین روحانیت و نسل جوان»، ۱۳۹۰/۸/۸ ش.

۹۳. سایت خبرگزاری دانشجویان ایران، «رسالت اصلی روحانیون در شرایط فعلی»، ۱۴۰۲/۴/۲۶ ش.

۹۴. پرتال امام خمینی(ره)، محمد حسن سعیدی، «امام خمینی و رهبرد اصالت تکلیف»، ۱۳۹۶/۱/۳۱ ش.

۹۵. پایگاه پاسخ به شبهات و سوالات، «اعتقادات در میان جوانان کم رنگ شده»، ۱۳۹۷/۱۰/۲۲ ش.

۹۶. پایگاه اطلاع رسانی خبرگزاری دانشجویان، مهدی مستاجران، «عدم پاسخ صحیح به شبهات اعتقادی جوانان سبب دین گریزی می شود»، ۱۳۹۳/۱۲/۱۱ ش.